

Živnostníci a poskytovanie služieb odborními živnostenského podnikania

Entrepreneurs and providing services of department of small business

Zuzana Ilková

Summary

The reform process in public administration, in the field of trade, influenced an appropriate business environment for trade, small and medium business. Quality of the business environment significantly affects the administrative burden on business, particularly the barriers to free entry into the business, the number of permits required prior to obtaining proper authorization as well as in the course of business, speed and flexibility of the decision of the competent authorities, the number of reports or information submitted to the competent authorities of entrepreneurs. The paper is based on the results of the research project VEGA 1/0514/11, which focuses on the efficiency of administrative procedures in business. Based on the findings of reviews of entrepreneurs, it evaluates the quality of the service of "points of single contact", provided by business departments in selected business district offices in relation to the business. Results of research conducted at the Department of law in terms solved project VEGA show, that entrepreneurs evaluate positive quality, complexity and speed of services provided on department of small business in Nitra region, Banská Bystrica region and Žilina region. 10,78% respondents in Nitra region, 9,36% respondents in Banská Bystrica region and 11,08% respondents in Žilina region are not satisfied with overall qualitative condition of business environment in Slovak Republic.

Key words

administrative action, business departments, entrepreneur, efficiency, quality of the service

Úvod

Zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov umožnil fyzickým osobám získať živnostenské oprávnenie a tým im otvoril prístup k individuálnemu podnikaniu. Od 1993 sa postupne živnosti stávajú najpočetnejšou formou podnikania na Slovensku. Pôsobia najmä vo sfére obchodu a služieb, v remeslách. V zmysle súčasnej právnej úpravy živnostenské podnikanie sa uskutočňuje na základe verejnoprávneho oprávnenia, ktorým štát dáva fyzickým a právnickým osobám, spĺňajúcim ustanovené podmienky, možnosť podnikat'.

Materiál a metódy

Zdlhavý a administratívne náročný registračný proces pri získavaní živnostenských oprávnení sa postupnými novelizáciami živnostenského zákona skrátil a zjednodušil. Napriek týmto pozitívnym krokom, ktoré priniesli novely živnostenského zákona, sa v posledných desiatich rokoch nepodarilo výraznejšie znížiť administratívne zaťaženie podnikania. Prekážky voľného vstupu do podnikania, počet požadovaných povolení pred získaním príslušného

oprávnenia, ako i v priebehu podnikania, rýchlosť a flexibilita rozhodovania kompetentných orgánov, výrazným spôsobom ovplyvňujú podnikateľské prostredie. Príspevok je zameraný na kvalitu poskytovaných služieb vybranými obvodnými úradmi – jednotnými kontaktnými miestami vo vzťahu k podnikateľom. Na základe zmapovania názorov podnikateľov, získaných prieskumom, realizovaným katedrou práva v rámci výskumného projektu VEGA 1/0514/11 bol zhromaždený a vyhodnotený materiál od podnikateľov, ktorí majú miesto podnikania v územných obvodech živnostenských úradov nitrianskeho, banskobystrického a žilinského kraja. Komparáciou názorov podnikateľov podnikajúcich v územných obvodech príslušných živnostenských úradov v týchto troch krajoch, boli získané informácie a poznatky nielen o kvalite, rýchlosti a odbornosti poskytovaných služieb jednotnými kontaktnými miestami, ale aj na celkové podnikateľské prostredie.

Výsledky a diskusia

Živnostenské oprávnenie, ktoré sa konštituuje v osobitnom konaní pred príslušným živnostenským úradom, dokumentuje právo fyzickej alebo právnickej osoby prevádzkovať živnosť. Konania upravené živnostenským zákonom napríklad vydanie osvedčenia o živnostenskom podnikaní, zmeny živnostenského oprávnenia, zrušenie osvedčenia o živnostenskom podnikaní, ukladanie pokút v súvislosti s neoprávneným podnikaním, alebo v súvislosti s porušovaním iných ustanovení živnostenského zákona, odvolanie a ustanovenie nového zodpovedného zástupcu, sa riadi prednostne ustanoveniami živnostenského zákona (zákon č. 455/1991 Zb.) a subsidiárne zákonom o správnom konaní.

Z uvedených konaní, v ktorých rozhodujú živnostenské úrady o právach, prípadne povinnostiach podnikateľov, podnikatelia prichádzajú najčastejšie do kontaktu so živnostenskými úradmi, pri ohlasovaní živnosti, na ktorú chcú získať príslušné živnostenské oprávnenie – dnes osvedčenie o živnostenskom oprávnení. Lehota na rozhodnutie o živnostenskom oprávnení od nadobudnutia účinnosti živnostenského zákona t.j. od 1.1.1992 sa postupne, jednotlivými novelizáciami zákona, výrazne skrátila. S účinnosťou od 1.10.2007 na 5 pracovných dní, od ohlásenia živnosti a doručenia výpisu z registra trestov z pôvodnej 15 dňovej lehoty, ktorá platila pre rozhodnutie o živnostenskom liste na živnosti remeselné, viazané, voľné a 60 dňovej lehoty na vydanie koncesnej listiny na živnosti koncesované. V roku 2007 boli vytvorené jednotné kontaktné miesta (JKM) na živnostenských úradoch (obvodné úrady, odbory živnostenského podnikania), celkom 50 na území SR, čím sa umožnilo podnikateľom splniť si na jednom mieste viaceré zákonné povinnosti súvisiace so získaním oprávnenia, ako aj viaceré formality vo vzťahu k viacerým inštitúciám (register trestov, správca dane, zdravotné poistenie, prípadne obchodný register). Novelizáciou živnostenského zákona, zákonom č. 136/2010 Z.z. o službách na vnútornom trhu, od roku 2010 bola vytvorená sústava jednotných kontaktných miest na obvodných úradoch – odbory živnostenského podnikania v sídlach krajských miest (celkom 8), s príslušnosťou pre podnikateľov, ktorí poskytujú služby upravené inými právnymi predpismi ako je živnostenský zákon. Zároveň tieto živnostenské úrady poskytujú pomoc aj občanom z členských štátov a občanom z iných ako členských štátov EU, ktorí majú záujem podnikáť v službách na území SR, či už na trvalom základe alebo cezhranične. Funkčné zabezpečenie týchto živnostenských úradov si vyžaduje spoluprácu s niektorými ministerstvami, inými štátnymi orgánmi, ako aj profesijnými komorami, ktoré vydávajú oprávnenie na podnikanie v službách.

Jednou z úloh výskumného projektu VEGA zameraného na efektívnosť správneho konania orgánov štátnej správy v oblasti živnostenského podnikania je zmapovanie názorov podnikateľov na poskytovanie služieb v rámci JKM na odboroch živnostenského podnikania na vybraných ObÚ hlavne na :

- kvalitu poskytovaných služieb zamestnancov na JKM
- rýchlosť spracovania potrebných podkladov na vydanie živnostenského oprávnenia
- spoluprácu orgánov verejnej správy pri vydávaní rozhodnutí o živnostenskom podnikaní

Skúmanie, ako podnikatelia hodnotia služby poskytované živnostenskými úradmi – jednotnými kontaktnými miestami, sa uskutočnilo opytovacou metódou, pričom bolo oslovených 1000 podnikateľov Nitrianskom, Banskobystrickom, Žilinskom kraji, podnikajúcich na základe živnostenského oprávnenia.

V nitrianskom kraji odpovede poskytlo 614 podnikateľov, ktorí podnikajú v územných obvodoch živnostenských úradov : Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Šaľa, Štúrovo, Topoľčany. Dotazník obsahoval 9 otázok, 6 otázok s možnosťou hodnotenia služieb JKM piatimi stupňami (vysoký 5, skôr vysoký 4, stredný 3, nízky 2, veľmi nízky 1), dve otázky (otázka č. 7 a 8) boli formulované s možnosťou odpovede áno, alebo nie, a týkali sa informácii od JKT na možnosti podnikania v členských štátoch EU a skúsenosti podnikateľov s podnikaním v EÚ a posledná deviata otázka bola otvorená, v ktorej sa očakávali názory podnikateľov na zmeny, prípadne doplnenie služieb JKM.

Je možné uviesť na základe výsledkov prieskumu (Tab.č.1) z odpovedí na prvú otázku, že podnikatelia vnímajú služby živnostenských úradov priaznivo, až 48,12 % odpovedí hodnotilo stupeň kvality služieb úrovňou – skôr vysoký, rovnako priaznivo hodnotia podnikatelia komplexnosť poskytovaných služieb živnostenskými úradmi. 292 podnikateľov hodnotí úrovňou – skôr vysoký(otázka č. 2). Tretiu otázku na stupeň zhody služieb poskytovaných a dostupných na JKM s potrebami podnikateľov hodnotilo 226 respondentov na úrovni skôr vysokej. Odbornú spôsobilosť (otázka č.4) zamestnancov živnostenských úradov 272 podnikateľov hodnotilo na úrovni – vysoká. Najpriaznivejšie v prospech služieb živnostenských úradov dopadlo hodnotenie stupňa rýchlosti vybavenia klientov JKM, až 53,36 respondentov hodnotilo rýchlosť konaní živnostenských úradov, stupňom – vysoký.

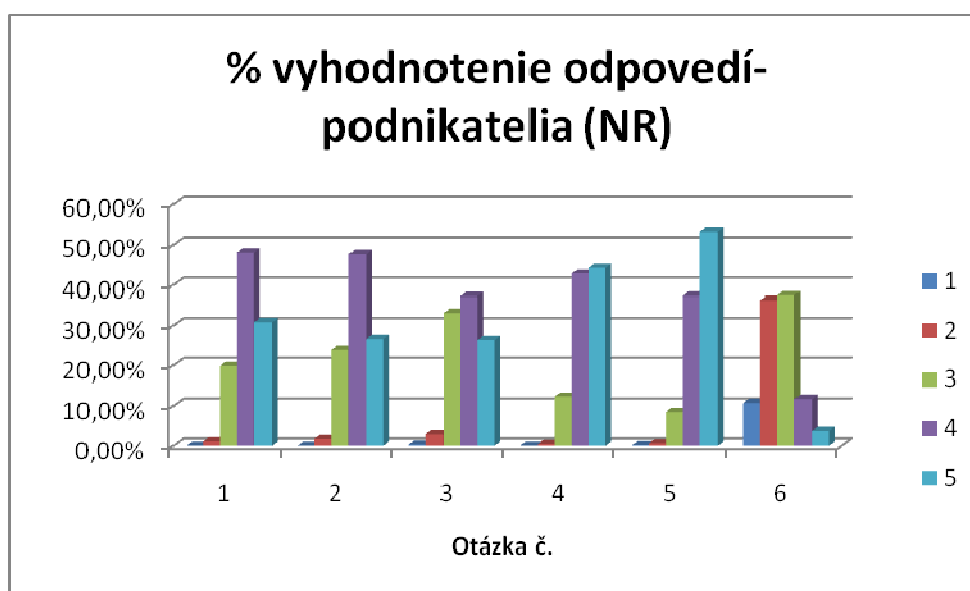
Hoci posledné novelizácie živnostenského zákona výrazne skrátili zákonnú lehotu na vydanie podnikateľského oprávnenia a zjednodušili ohlasovacie konanie - „ vybavením všetkých potrebných formalít na jednom mieste“, názory podnikateľov na celkový stav podnikateľského prostredia sa adekvátne tomu nezmenili. Dokumentujú to aj výsledky prieskumu, keď s celkovým kvalitatívnym stavom podnikateľského prostredia zo zúčastnených podnikateľov je spokojných len 23 (vysoký stupeň) a 72 podnikateľov hodnotí celkovú úroveň podnikateľského prostredia stupňom, skôr vysoký. 229 podnikateľov hodnotí stredným stupňom a 222 podnikateľov klasifikuje celkové podnikateľské prostredie nízkym stupňom.

Tabuľkač.1 : Výsledky prieskumu u podnikateľov - živnostníkov Nitrianskeho kraja

	Číslo otázky 1	Číslo otázky 2	Číslo otázky 3	Číslo otázky 4	Číslo otázky 5	Číslo otázky 6
Stupeň hodnotenia						
Velmi nízky 1	0	0	2	0	1	66
Nízky 2	7	11	18	3	4	222
Stredný 3	122	146	201	76	52	229
Skôr vysoký 4	295	292	226	263	228	72
Vysoký 5	189	163	160	272	326	23
Σ	613	612	607	614	611	612
Intenzita						
Velmi nízka 1	0,00%	0,00%	0,33%	0,00%	0,16%	10,78%
Nízka 2	1,14%	1,80%	2,97%	0,49%	0,65%	36,27%
Stredná 3	19,90%	23,86%	33,11%	12,38%	8,51%	37,42%
Skôr vysoká 4	48,12%	47,71%	37,23%	42,83%	37,32%	11,76%
Vysoká 5	30,83%	26,63%	26,36%	44,30%	53,36%	3,76%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Zdroj: Prieskum uskutočnený katedrou práva opytovacou metódou, vlastné spracovanie

Graf.



Zdroj: Prieskum uskutočnený katedrou práva opytovacou metódou, vlastné spracovanie

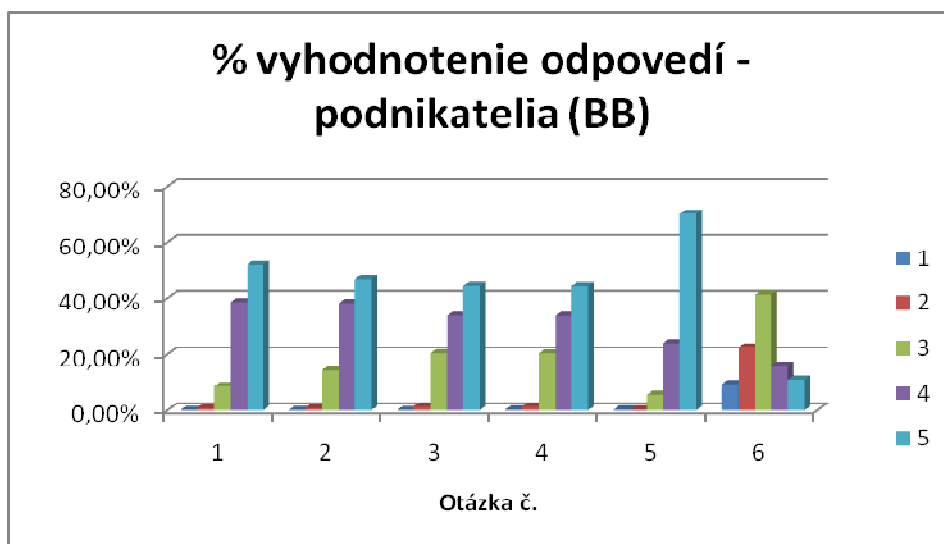
Z oslovených 1000 podnikateľov- živnostníkov Banskobystrického kraja sa do prieskumu zapojilo celkom 689. Na základe vyhodnotenie prieskumu, kvalitu poskytovaných služieb JKM v oblasti živnostenského podnikania (otázka č.1) hodnotilo 359 živnostníkov (52,10%) stupňom vysoký a iba 5 podnikateľov (0,73%) stupňom nízky. Komplexnosť poskytovaných služieb živnostenskými úradmi hodnotilo 321 (46,79%) podnikateľov stupňom vysoký(otázka č. 2). Tretiu otázku, ktorá bola zameraná na stupeň zhody služieb poskytovaných a dostupných na JKM s potrebami podnikateľov hodnotilo 305 respondentov na úrovni vysokej. Odbornú spôsobilosť (otázka č.4) zamestnancov živnostenských úradov 305 podnikateľov hodnotilo na úrovni – vysoká. Až 484 podnikateľov (70,25%) hodnotilo rýchlosť vybavenia klientov JKM stupňom vysoký.

S celkovým kvalitatívnym stavom podnikateľského prostredia zo zúčastnených podnikateľov je nespokojných 64 (veľmi nízky stupeň) a 75 podnikateľov hodnotí celkovú úroveň podnikateľského prostredia stupňom, vysoký. 282 podnikateľov (41,23%) hodnotí stredným stupňom.

Tabuľkač.2: Výsledky prieskumu u podnikateľov – živnostníkov Banskobystrického kraja

	Číslo otázky 1	Číslo otázky 2	Číslo otázky 3	Číslo otázky 4	Číslo otázky 5	Číslo otázky 6
Stupeň hodnotenia						
Veľmi nízky 1	0	0	0	1	1	64
Nízky 2	5	5	9	9	1	154
Stredný 3	59	98	139	139	38	282
Skôr vysoký 4	266	262	232	232	165	109
Vysoký 5	359	321	305	305	484	75
Σ	689	686	685	686	689	684
Intenzita						
Veľmi nízka 1	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	0,15%	9,36%
Nízka 2	0,73%	0,73%	1,31%	1,31%	0,15%	22,51%
Stredná 3	8,56%	14,29%	20,29%	20,26%	5,52%	41,23%
Skôr vysoká 4	38,61%	38,19%	33,87%	33,82%	23,95%	15,94%
Vysoká 5	52,10%	46,79%	44,53%	44,46%	70,25%	10,96%
Σ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Zdroj: Prieskum uskutočnený katedrou práva opytovacou metódou, vlastné spracovanie



Zdroj: Prieskum uskutočnený katedrou práva opytovacou metódou, vlastné spracovanie

V Žilinskom kraji sa do prieskumu zapojilo 740 podnikateľov, podnikajúcich na základe živnostenského oprávnenia ako to vyplýva z tabuľky č.3 (1000 dotazníkov). Prvú otázku - kvalita poskytovaných služieb JKM v oblasti živnostenského podnikania hodnotilo 338 živnostníkov (45,68 %) stupňom skôr vysoký a iba 1 podnikateľ (0,14 %) stupňom veľmi nízky. Komplexnosť poskytovaných služieb živnostenskými úradmi hodnotilo 325 (43,92%) podnikateľov stupňom skôr vysoký(otázka č. 2).

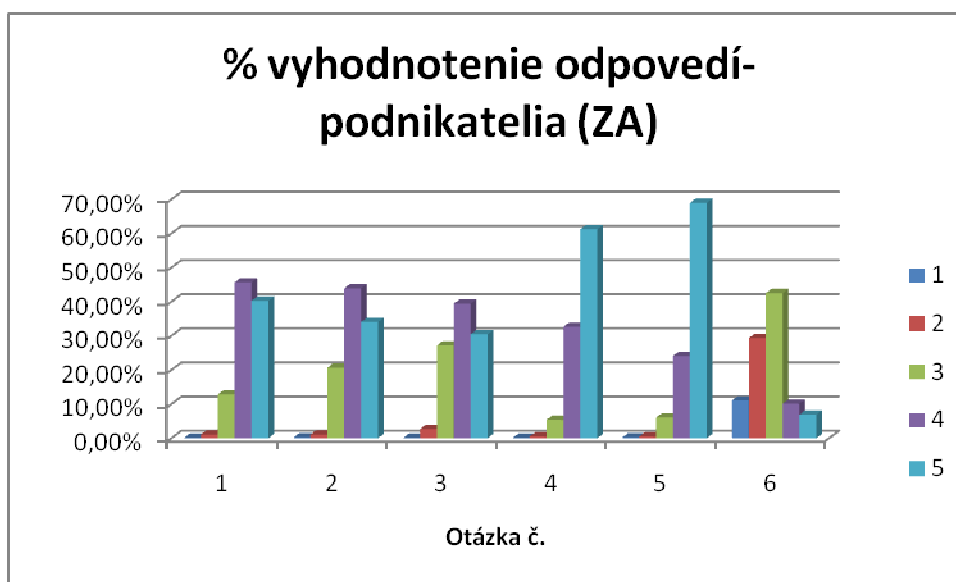
Tabuľka č.3: Výsledky prieskumu u podnikateľov - živnostníkov Žilinského kraja

	Číslo otázky 1	Číslo otázky 2	Číslo otázky 3	Číslo otázky 4	Číslo otázky 5	Číslo otázky 6
Stupeň hodnotenia						
Veľmi nízky 1	1	2	1	1	2	80
Nízky 2	8	8	20	4	4	212
Stredný 3	95	153	200	40	45	307
Skôr vysoký 4	338	325	290	241	178	73
Vysoký 5	298	252	224	452	509	50
Σ	740	740	735	738	738	722
Intenzita						
Veľmi nízka 1	0,14%	0,27%	0,14%	0,14%	0,27%	11,08%
Nízka 2	1,08%	1,08%	2,72%	0,54%	0,54%	29,36%
Stredná 3	12,84%	20,68%	27,21%	5,42%	6,10%	42,52%
Skôr vysoká 4	45,68%	43,92%	39,46%	32,66%	24,12%	10,11%
Vysoká 5	40,27%	34,05%	30,48%	61,25%	68,97%	6,93%
Σ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Zdroj: Prieskum uskutočnený katedrou práva opytovacou metódou, vlastné spracovanie

Tretiu otázku, ktorá bola zameraná na stupeň zhody služieb poskytovaných a dostupných na JKM s potrebami podnikateľov hodnotilo 290 (39,46 %) respondentov na úrovni skôr vysokej, 224 (30,48 %) na úrovni vysokej a jeden podnikateľ(0,14 %) je toho názoru, že stupeň zhody služieb , ktoré poskytujú jednotné kontaktné miesta je na veľmi nízkej úrovni. Odbornú spôsobilosť (otázka č.4) zamestnancov živnostenských úradov 452 (61,25 %) podnikateľov hodnotilo na úrovni – vysoká. Až 509 podnikateľov (68,97%) hodnotilo rýchlosť vybavenia klientov živnostenských úradov stupňom vysoký.

S celkovým kvalitatívnym stavom podnikateľského prostredia zo zúčastnených podnikateľov je nespokojných 80 podnikateľov (veľmi nízky stupeň) a 50 podnikateľov hodnotí celkovú úroveň podnikateľského prostredia stupňom, vysoký. Najviac zo zúčastnených živnostníkov a to 307 (42,52 %) hodnotí celkovú úroveň podnikateľského prostredia stredným stupňom



Zdroj: Prieskum uskutočnený katedrou práva opytovacou metódou, vlastné spracovanie

Na siedmu otázku, či podnikatelia žiadali na JKM informácie o možnostiach podnikania v iných členských štátoch EÚ, takmer 50% odpovedalo záporne a rovnako aj na ôsmu otázku, ktorá sa týkala skúseností podnikateľov s podnikaním v členských štátoch EÚ, vo všetkých troch krajoch takmer 50% opýtaných sa vyjadrilo záporne.

Na základe porovnania výsledkov prieskumu je možné uviesť, že podnikatelia vo všetkých troch krajoch sú najviac spokojní s rýchlosťou vybavovania klientov jednotnými kontaktnými miestami: v nitrianskom kraji 53,36%, banskobystrickom 70,25% a žilinskom kraji 68,97% podnikateľov hodnotilo stupňom vysoký. S celkovým stavom podnikateľského prostredia zo zúčastnených nie je spokojných v Nitrianskom kraji 10,78%, Banskobystrickom 9,36 % a v Žilinskom kraji 11,08 % podnikateľov, najviac podnikateľov hodnotí celkové podnikateľské prostredie stredným stupňom, v Nitrianskom kraji 37,42 %, Banskobystrickom 41,23 % a v Žilinskom kraji 42,52%. Najčastejším dôvodom nespokojnosti podnikateľov

s celkovým podnikateľským prostredím je vysoké odvodové zaťaženie samotných podnikateľov a odvodové zaťaženie podnikateľov - zamestnávateľov.

Na deviatu poslednú otázku, v ktorej sa očakávali návrhy zo strany podnikateľov na zmeny a doplnenie služieb poskytovaných jednotnými kontaktnými miestami voči podnikateľom, zo zúčastnených podnikateľov vo všetkých troch krajoch odpovedalo takmer 60 % a ich najčastejším návrhmi sú návrhy na zlepšenie, zjednodušenie, sprehľadnenie prístupu podnikateľov k službám poskytovaným sociálnou poisťovňou, resp. návrhy zdokonaľiť prepojenie na sociálnu poisťovňu, colný úrad a iné orgány štátnej správy, daňové úrady. Cez jednotné kontaktné miesta zatiaľ nie je možná registrácia na daň z pridanej hodnoty a registrácia na platenie spotrebnej dane.

Záver

Ťažiskovými orgánmi pri zabezpečovaní úloh vyplývajúcich zo živnostenského zákona sú obvodné úrady - odbory živnostenského podnikania, pretože vykonávajú pôsobnosť živnostenského úradu v prvom stupni, a z tohto dôvodu prichádzajú do kontaktu s každým, kto má záujem získať osvedčenie o živnostenskom oprávnení. Rýchlosť a flexibilita rozhodovacieho procesu týchto kompetentných orgánov prispieva ku skvalitňovaniu ich služieb vzťahu k podnikateľom. Výsledky výskumu získané katedrou práva v rámci riešeného projektu VEGA preukazujú, že podnikatelia pozitívne hodnotia kvalitu, komplexnosť a rýchlosť služieb živnostenských úradov v nitrianskom, banskobystrickom ako aj žilinskom kraji, ku ktorým prispeli i zákonné úpravy posledných novelizácií živnostenského zákona.

Súhrn

Kvalitu podnikateľského prostredia výrazným spôsobom ovplyvňuje administratívne zaťaženie podnikania, najmä prekážky voľného vstupu do podnikania, počet požadovaných povolení pred získaním príslušného oprávnenia ako i v priebehu podnikania, rýchlosť a flexibilita rozhodovania kompetentných orgánov, počet predkladaných informácií alebo hlásení podnikateľov príslušným úradom. Príspevok sa opiera o výsledky výskumného projektu VEGA 1/0514/11, ktorý je zameraný na efektívnosť správneho konania v oblasti živnostenského podnikania. Na základe zistenia názorov podnikateľov, hodnotí kvalitu poskytovania služieb "jednotnými kontaktnými miestami", odbormi živnostenského podnikania vo vybraných obvodných úradoch vo vzťahu k podnikateľom. Výsledky výskumu uskutočnenou katedrou práva v rámci riešeného projektu VEGA preukazujú, že podnikatelia pozitívne hodnotia kvalitu, komplexnosť a rýchlosť služieb živnostenských úradov v Nitrianskom, Banskobystrickom, ako aj Žilinskom kraji. S celkovým kvalitatívnym stavom podnikateľského prostredia v SR zo zúčastnených nie je spokojných v nitrianskom kraji 10,78%, banskobystrickom 9,36 % a v žilinskom kraji 11,08 % podnikateľov.

Kľúčové slová

správne konanie, odbory živnostenského podnikania, podnikatelia, efektívnosť, kvalita služieb

Literatúra

1. ILKOVÁ, Z.2011. Kvalita poskytovania služieb odborními živnostenského podnikania vo vzťahu k podnikateľom. In: zborník MVK FEŠRR Determinanty kvality života na vidieku, Nitra: SPU v Nitre, 2011.
2. ILKOVÁ, Z.2011. Správa na úseku živnostenského podnikania. In: Správne právo hmotné a procesné. Nitra: SPU v Nitre. s. 80-90 ISBN 978-80-552-0541-0
3. MARIŠOVÁ, E. 2011. Správne konanie. In: Správne právo hmotné a procesné. Nitra: SPU v Nitre. s. 91-104 ISBN 978-80-552-0541-0
4. MARIŠOVÁ, E. a kol.2010. EU public administration and development policies and V-4 countries particularities“.SPU v Nitre, 2010, 220 s. ISBN 978-80-552-0341-6.
5. MARIŠOVÁ, E. a kol.2011.EFFICIENCY OF SINGLE CONTACT POINTS SERVICES FOR ENTREPRENEURS: CASE OF SLOVAKIA. In: SHIFTING ENVIRONMENT *Innovative Strategies*. Sopron,2011.s.117 ISBN 978-963-9883-84-0
6. Výskumný projekt VEGA 1/0514/11: Efektívnosť správneho konania orgánov štátnej správy v oblasti živnostenského podnikania
7. Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov
8. Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov
9. Zákon č. 136/2010 Z.z. o službách na vnútornom trhu,

Tento príspevok vznikol na základe spracovania podkladov k výskumnému projektu VEGA 1/0514/11: Efektívnosť správneho konania orgánov štátnej správy v oblasti živnostenského podnikania

Adresa autora:

JUDr. Zuzana Ilková, PhD.

SPU v Nitre, Katedra práva, FEŠRR

☎: +421376415 073

e-mail: zuzana.ilkova@uniag.sk

Oponent: JUDr. Lýdia Bezáková, PhD.